

Slovenski dom

Štev. 45

Z ilustrirano prilogo „Teden v slikah“

Leto II.

Napadi in protinapadi z obeh strani se vrste, ne da bi prinesli odločitve

Madrid se krčevito brani obkolutve

Madrid, 25. febr. o. Na vseh španskih bojiščih se pojavlja čimdalje večja živahnost ter se na vseh oddelkih vršijo menjajoči se spopadi in bitke nekoliko večjega obsega kakor doslej. Poročila iz fronte ob Oviedu so polna vesti o izredno krvavih bojih, ki se vrše za enkrat še vedno neposredno ob Oviedu. Prve vesti, ki so javljale, da so asturski rudarji že osvojili Oviedo, so se pokazale kot neresnične, dejstvo pa je, da se je ofenziva rdečih čet tamkaj ojačila in da z okolnih strategičnih točk rdeči obstreljujejo mesto. Vendar pa je najvažnejša fronta pri Madridu, kjer bo padla tudi odločitev v eno ali drugo smer. Protiofenziva rdečih ima za cilj, da ovira če že ne prepreči obkoljevanje mesta po nacionalistih, ki so po zmagi v Malagi močno ojačili pritisk tudi z zahodne strani. Ti spopadi terjajo sicer veliko človeških žrtev, vendar pa do res pomembnega in kolikšnega odločilnega uspeha ta ofenziva ni pripeljala. Zdi se, da rdeča ofenziva nima toliko moči, da bi raztrgala obroč nacionalistov, temveč hoče s stalnimi naskoki preprečiti nacionalistom struneno ofenzivo in osvojitve pozicij, ki so za brambo Madrida življenjske važnosti.

V vseučiliškem okraju v Madridu tudi niso nastopile nobene odločilne spremembe. Nacionalisti so tamkaj še vedno utrjeni ter ni upati, da bi jih rdeči pregnali. Zapadna fronta utegne v nekaj dneh zadobiti mnogo večji pomen, ko se bodo potegnile z ostalimi nacionalističnimi četami ravno črto proti Sredozemskemu morju.

Rdeči javljajo številne, a malopomembne uspehe

Madrid, 25. febr. o. Odbor za obrambo Madrida je včeraj popoldne izdal poročilo, v katerem je naštel več lokalnih uspehov v zadnjih 24 urah. Poročilo pravi, da so maroške čete naredile nevaren napad na položaje rdečih v univerzitetnem mestu, toda rdeče čete so napad pod krvavim bojem odbile in povzročile nasprotniku velike izgube. Dalje so rdeče čete blizu Caravancela z minami pretrgale nacionalistične položaje, na fronti pri Jaranu pa so republikanci toliko napredovali, da so zavzeli važne položaje pri La Maranotta. Tudi rdeča letala so uspešno bombardirala aerodrom pri Arenas de Sampedro. V dvoboju nad tem krajem so rdeča letala sestrelila dve nacionalistični letali.

Madrid, 25. febr. o. Reuter javlja: Včeraj so se vršile izredno krvave bitke za nek majhen in strateško ne preveč pomemben hrib z imenom Pingrom. Hrib leži jugovzhodno od Madrida. Tekom dneva je hrib dvakrat spremenil gospodarja. Tako trdi vladno poročilo. Beli so zgodaj zjutraj napadli hrib in ga rdečim odvzeli. Kasneje so pa rdeči naskočili spet hrib in pregnali bele. Nacionalisti pa so se nekaj 10 m od podnožja spet zakopali in preprečili rdečim vsako napredovanje. Dalje trdijo v vladnem taboru, da so vladne čete napredovale tudi pri Carabaneelu, na Valperalu in drugih sektorjih pri Madridu ter razven tega prisilili nacionaliste tudi, da so izpraznili Lamanoso, ki je ključne fronte pri Jaranni.

Cesta Madrid-Valencija je pretrgana

Madrid, 25. febr. AA. Havas: Včeraj je vladal mir na bojišču, ki leži severno od reke Jarame. Nacionalisti, ki so zavzeli okolico Vasija, so izkopali strelske järke na hribih, ki so nad cesto Valencia-Madrid in nad železnim mostom čez reko Jarame, severno od ustja reke Manzanares. Popoldne je bilo močno topniško streljanje pri Morata dela Tajuna. Lepo vreme je omogočilo, da so se obrambna dela pospešila. Če bi

bila ta obrambna dela izvršena že prej, bi uporniki ne mogli tako blizu ceste, ki vodi iz Madrida v Valencijo. Zaradi bližine bojišča vzdolž te ceste, je jasno, da se promet na nekaj kilometrih ne more vršiti in se razvija po okolnih cestah.

Oviedo obkoljen, a ne osvojen

Bilbao, 25. febr. DNB: Baskiški obrambni svet je izdal poročilo, v katerem potrjuje, da se bijejo hude bitke vzdolž oviedske fronte. Po krvavem boju, ki je trajal ves terek in vso naslednjo noč se je Baskom posrečilo osvojiti izredno važne strateške točke, pri čemer so bili pretrpeli velike izgube v moštvi in municiji. Baski so z asturskimi rudarji zavzeli vasi Prenodio in Arcees. Republikanci bodo z ofenzivo nadaljevali, ker hočejo na vsak način izrabiti čas in preprečiti, da bi belim prišlo na pomoč čete, ki so že odšle iz Burgosa. V vseh bojih so oboji uporabljali dinamitne patrone in ročne granate, zlasti pa v cestnih spopadih v Oviedu Sovražnik je moral popustiti močno utrjene položaje na stadionu v Buenavisti in pri Kasa dela Jabonero.

Tako je Oviedo od vseh strani obkoljen, z dominantnih točk v okolici pa koncentrično strelja na mesto rdeča artilerija, ki je že pognala v zrak kasarne Palayo. Med Baski je padel tudi komandant armije Candido Caseta.

Tudi nacionalisti napadajo

Avilla, 25. februarja, o. Nacionalistično poročilo o bojih pri Oviedu pravi, da so rdeči silovito napadali s hribom od vzhoda in severa s tistih položajev, ki so jih imeli v oblasti že od začetka državljanske vojne. Uspeh je bil minimalen, rdeči

so zavzeli le nekaj nižinskega terena na severu in jugu mesta. Ofenzivo so nacionalisti zaustavili pri vojašnicah Pelayo, pri čemer so rdeči utrpeli ogromne izgube. Drugi veliki rdeči napad je bil usmerjen proti Escampalero s ciljem, da zasedejo cesto od Ovieda do Grado. Tudi ta napad se je izjalovil. Naše čete so rudarje ne samo preprečile, marveč napredovale ven iz mesta polagoma proti Escamioni. Boji pa so trajali ves včerajšnji dan in se vsi bijejo za cesto med Oviedom in Grado, ki pa se še vedno vsa v naših rokah.

Danes zjutraj so pa rdeči napadli naše pozicije pri Oteo in San Tirso, vendarle so bili na teh krajih odbiti z velikimi izgubami. Po pripovedovanju ujetnikov, ki so jih dobili v roke nacionalisti, znašajo žrtve rdečih v teh zadnjih bojih preko 10.000.

Barcelona, 24. februarja. AA. Havas: Nacionalistična letala so bombardirala mesta Tortoso in Fliks. V tem mestu je bomba padla tudi na bolnišnico.

Burgos, 24. februarja. AA. Havas: Nacionalistična letala so šest ur bombardirala Albacete. Napravila so veliko škodo in ubitih je bilo 30 madridskih vojakov.

Avilla, 24. febr. AA. (Havas.) Okoli Ovieda se vrše zdaj najkrvavejši boji od začetka državljanske vojne. Pred hribom Narancom se je milijonikom posrečilo prodreti, toda morali so se takoj nato umakniti in so pustili na bojišču na tisoče mrtvih. V dveh dneh, sodijo uradno, so sovražne izgube znašale 2000 mrtvih in ranjenih. Po izjavah ujetnikov je izšlo povelje, da je treba Oviedo zavzeti za vsako ceno, da se popravi morala branilcev Madrida.

Zunanjepolitična debata v lordski zbornici

Anglija zvesta DN

London, 25. februarja, o. Zastopnik delavske stranke v lordski zbornici lord Arnold je imel včeraj velik političen govor, v katerem se je bavil z vlogo ZN v vseh mednarodnih sporih, zlasti pa glede Španije. Govornik je dejal, da DN že ne more več preprečiti nevarnosti vojne, dolži pa kot krivca tega dejstva angleško vlado, ki je zapustila temelje politike ZN in se približala oživiljanju lokarnskega pakta s tem, da se je tesneje povezala s Francijo in Belgijo. To nagibanje od ZN spet odvaja angleško politiko na stare tere, v izolacijsko politiko. Lordu Arnoldu pa je takoj odgovoril podtajnik za zunanje zadeve lord Plymouth, ki je dejal, da Anglija nikakor ne misli oditi iz Zveze narodov in se napram Evropi izolirati. Politika Velike Britanije dobiva čim dalje bolj značaj univerzalnosti in zvestobe do ZN, vendar pa more istočasno Anglija spoštovati svoje obveze do Francije in Belgije, ki jih je prevzela za primer neizvedenega napada in vdora v ti dve državi od kateregakoli sovražnika. Angleška politika je slonela in bo slonela na spoštovanju pogodb, ki jih je podpisala.

Delavska stranka se zavzema za Španijo

London, 25. febr. o. Angleško društvo za mir je sklenilo resolucijo, v kateri zahteva od britanske vlade, da poživi iniciativo in sproži v DN zahtevo, da se upošteva čl. 10 in 12 glede sankcij v zadevi španske državljanske vojske, ki naj imajo nalogo, da zagotove uspeh v izvajanju kontrole

španske obale. Resolucija poziva vlado, naj poskrbi vse za primer, da sklep konference za neuvležanje in blokade Španije ne bi imela pričakovane uspeha in bi se tuje sile še vedno vmešavale v državljansko vojno.

11. marca pa bo v Londonu konferenca socialističnih strank, na kateri se bodo delegati bavili tudi z špansko državljansko vojsko. Na tej konferenci bo sodelovala tudi angleška delavska stranka in njena glasila že naglašajo, da bodo na tej konferenci padli sklepi v korist valencijske vlade. Delavska stranka bo dan prej priredila velike demonstracije v Kingswayhallu, s katerimi bodo opozorili angleško vlado in javno mnenje, da odkrito nastopi za podporo rdeči vladi.

Podvojen uvoz žita v Nemčijo

Berlin, 25. febr. AA. Havas: Vlada hoče izpopolniti zalogo žita in je zato letos podvojila uvoz žita v Nemčijo. V januarju je znašal uvoz žita 6320 ton proti 3115 tonam v mesecu decembru. Mlini so dobili ukaz, da morajo zmanjšati odstotek za mletje moke.

Kriza belgijske vlade

Bruselj, 25. febr. o. V belgijski vladi bo najbrže izbruhnila kriza. Odstopil bo četrta vojni in pravosodni minister. Ozadje sporov že ni točno znano. Bivši minister Jankon je odklonil ponudbo predsednika vlade van Zeelanda, da bi sprejel pravosodno ministrstvo.

Drobne

Detroit, 25. febr. o. V avtomobilskih tovarnah Chrysler je izbruhnila stavka, v katero je vstopilo 14.000 delavcev. Takoj po izbruhu stavke pa je vodstvo tovarne pristalo na pogajanja z delavskimi zastopniki in je pripravljena deloma ugoditi delavskim zahtevam. Pogajanja se bodo začela prihodnji teden.

Rim, 25. febr. AA. Stefani: Osrednji centralni korporativni odbor se bo danes sestel pod predsedstvom Mussolinija. Obravnaval bo vprašanje zamenjave tujih sirovin s sirovinami, ki bi bile izdelane doma in o ugotovitvi italijanske gospodarske avtarhije.

Praga, 25. febr. AA. Havas: Zunanji minister Krofta bo imel prihodnji teden, dne 2. marca, govor o zunanji politiki pred odbori senata in parlamenta.

Delavci za Perzijo

Ljubljana, 25. februarja.

Na številna vprašanja, ki smo jih dobili od vseh strani Slovenije o tem, kdo sprejema prijave za delavce, ki bi hoteli v Perzijo k graditvi velike transiranske železnice, sporočamo, da prinaša današnje belgrajsko »Vreme« vest, da sprejema te prijave izseljeniški komisariat v Zagrebu in Borza dela na Sušaku. Potemtakem naj se vsi, ki se za stvar zanimajo, obrnejo na enega izmed teh dveh naslovov.

† Župnik Janez Kepec

Ljubljana, 25. februarja.

Sinoči je nenadoma umrl župnik Janez Kepec v Ihanu. Pogreb v soboto ob 10 v Ihanu pri Domžalah.

Vesti 25. februarja

Vodja rajha Hitler se je včeraj udeležil v Münchenu proslave 17 letnice ustanovitve nacionalne socialistične stranke.

Požar je uničil velik potniški parnik v pristanišču mesta Marlborough. Mislijo pa, da je bil požar podtaknjen in je v zvezi z delavskimi nemiri.

Abesinski cesar bo sprejel povabilo na svečanosti kronanja angleškega kralja in se jih bo osebno udeležil. Zaradi tega se kronanja najbrž ne bodo udeležili zastopniki italijanske kraljeve hiše.

300 vojnih ladij vseh vrst bo sodelovalo pri paradi ob svečanosti kronanja kralja. Med temi bodo tudi ladje tujih pomorskih držav.

V manj ko 100 urah hočeta preleteti razdaljo od Pariza do Tokia francoska letalca Libert in Denis. Predvčerajšnjim sta odletela iz Pariza.

Za obletnico osvojitve Abesinije se v Rimu pripravljajo velikanske svečanosti. Priredili bodo velikansko parado vojske, med katerimi bodo tudi nastopili Askari.

Na dve leti zapora je obsodilo sodišče v Strassburgu glavnega ravnatelja alžasko-loreanske banke, ki je propadla in požrla milijardo frankov.

Rezervoar bencina je eksplodiral v Vladivostoku, zaradi česar so eksplodirali tudi drugi rezervoarji. Eksplozija, katera je baje delo sabotaze, je zahtevala 6 žrtev.

V Danskem bazenu v Rusiji se je v rudniku zrušil rov in pokopal pod seboj 14 rudarjev.

Na Crnem morju divja strašen vihar in so radijske postaje sprejele številne klicev na pomoč. Ta vihar je tako močan, da si ladje ne upajo s pristanišč na pomoč.

V Rigi se je začel proces proti 10 časnikarjem, ki so v svojih časopisih pisali proti dosedanjemu letonskemu režimu. Pričakujejo se zelo stroge obsodbe.

Prvo razburjenje na londonski kovinski borzi se je poleglo, ker so cene popustile.

Velik finančni škandal so odkrili v Londonu. Vanj so zapleteni tudi nekateri višji policijski uradniki, ki so strankam pomagali, da niso plačevali raznih davčnih in taksnih kazni.

Na Dunaj je prišel vojvoda Kentski in se sestel s svojim bratom vojvodo Windsorskim, ki je pred nekaj dnevi kupil grad grofa Münstra pri Beljaku na Koroškem ter se misli tam stalno naseliti. Obisk vojvode Kentskega je očitno v zvezi z ureditvijo finančnega stanja bivšega kralja.

V madžarskem rudogovniku pri Peľuhu tik naše meje je lastnik rudnika odsvolil 4000 rudarjev. Baje jih je s tem prehitel, da ne bi stopili v stavko. Delavci, ki so ostali v rovih, so začeli z gladovno stavko.

Znani preokoceanski letalec Lindbergh je s svojo ženo priletel v Bombay. S poletom je začel v Angliji.

Japonska bo napram Kitajski vodila nespremenjeno dosedanjo politiko in ne ostrejšega kurza, kakor so pripovedovali nekateri časopisi.

Šveca bo, kakor vedno od sedaj, tudi posledje ostala strogo nevtralna v vsakem mednarodnem sporu. Predsednik republike Motta, ki je tako izjavil, je pristavil, da ostane nevtralnost temeljni kamen vse švicarske zunanje politike.

Letalski manevri, pri katerih so letala prevažala pehote, so bili te dni v Angliji. Izkazalo pa se je, da se ta poskus ni obnesel in se čete ne dajo tako naglo preseljevati z letali, kakor je mnogokrat slišati iz sovjetskih virov. Tako premeščene čete bi se dale kvečjemu uporabljati za rušenje železniških mostov in municijskih skladišč.

V Washingtonu je nedavno umrl svoječasni svetovalec abesinskega cesarja Hajje Selasija Ewrette Colson.

Tudi Amerika bo zgradila velikansko letališče Northheach, za katero spet pravijo, da bo največje na svetu. Osrednja vlada je že prispevala k stroškom 700.000 dolarjev.

Tudi Sovjetska Rusija je že izdala prepoved nabiranja in odhajanja prostovoljcev na španska bojišča. Prepoved se nanaša na sovjetske državljane, kakor tudi na tuje, ki bi se preko sovjetskega ozemlja selili v Španijo.

Zahtevo romunske vlade, da se umaknefa italijanski in nemški poslanik v Bukaresti, ki sta se udeležila pogreba dveh častnikov Železne garde, ki sta padla v Španiji, so toliko modificirali, da bosta diplomata podala izjavo, češ da sta pristopovala le cerkvenim obredom, ne vedoč, da bi to utegnulo tmeti političen značaj.

Sredi poletja bodo na Siciliji veliki skupni manevri italijanske kopne, letalske in pomorske vojske. Manevrom bo vse dni prisostvoval tudi Mussolini.

Naraščanje francoskih rek, zlasti reke Seine, vzbuja veliko bojazen pred poplavami. Če bo voda še nadalje tako naraščala, utegne poplava zadeti tudi prostor, na katerem se grade paviljoni za svetovno razstavo.

Poljsko vojno ministrstvo poziva mladeniče na prostovoljen vstop v delavske formacije. Kdor bo vstopil in ostal v taborišču dve leti, bo prejemal za svoje delo poleg hrane, stanovanja in obleke tudi plačo.

Razprtije med nemškimi protestanti

Berlin, 25. febr. o. Nemški protestanti bodo v kratkem času ponovno volili novo vodstvo svoje cerkve. Kakor znano, je sedanje vodstvo odstopilo, čeprav je uživalo vso pomoč in podporo oficijelne stranke. Nikakor pa to vodstvo ni moglo doseči prave edinosti in pripoznanja s strani večine pastorej. Na odpor je vodstvo protestantske cerkve naletelo prav zaradi tega, ker je prišlo na čelo cerkve z glasovi protestantskih vernikov, na katere je pritiskala hitlerjeva stranka. Oblasti kljub številnim internacijam in konfinacijam pastorej niso mogle zatreči tega odpora ter so se nazadnje odločile za nove volitve. Volitve pa tudi sedaj najbrž ne bodo svobodne, ker bo stranka prav tako z vso silo podprla sekto nemških kristjanov, ki so se udmjali ideji do totalitarne nemške države. V tej zvezi je zanimivo pismo, ki ga je Hitlerju poslala opozicija in v katerem navaja pogoje, pod katerimi se bo udeležila volitev v vodstvo protestantske cerkve. Ta opozicija, v kateri so večinoma pastori, zahteva od oblasti, da zajamči popolno svobodo govora, svobodo združevanja in izpustitev vseh aretiranih in konfiniranih pastorej. Zahtevajo tudi, da se ustvari vsi predpogoji, po katerih bodo mogoče volitve le po

pravilih cerkve. Opozicija tudi zahteva, da vlada prepove in omeji delovanje tako imenovanih nemških kristjanov ter jim odtegne pomoč.

Ta glas opozicije nazorno pripoveduje, da do urejenih razmer v nemški protestantski cerkvi še dolgo ne bo prišlo in da bo stranka na vsak način hotela preprečiti zmago opozicije, ki ne dela v skladu z njenimi računi. Utegne se zgoditi, da se opozicija volitev sploh ne bo udeležila in s tem krizo v cerkvi podaljšala.

London, 25. febr. AA. V terek bo v spodnji zbornici velika debata o zunanji politiki. Zunanji minister Eden bo podal poročilo o mednarodnem položaju, na koncu debate pa bo govoril tudi ministrski predsednik Baldwin.

Vremensko poročilo

(po stanju danes zjutraj):
 Ratoče: -7, jasno, mirno 60 cm sreža.
 Planica: -7, jasno, mirno, 80 cm sreža, mala in srednja skakalnica ter drsalnišče uporabno.
 Kranjska gora: -7, barometer se dviga, jasno, 40 cm sreža.
 Peč, Petelinček: -6, jasno, mirno, 100 cm snega, pršič.
 Vršič, Krnica: 150 cm snega, pršič.
 Pokljuka: -6, jasno, 8 cm snega, pršič, na 100 cm podlage. Mala in srednja skakalnica uporabni.
 Boh, Bistrica: -6, jasno, 20 cm sreža.
 Dom na Komni: -6, 20 cm snega, pršič, na 200 cm podlage.
 Dom na Kofcah: -6, jasno, jugozapadnik, 20 cm snega, pršič na 60 cm podlage.
 Dom na Kravcu: -6, jasno, severozapadnik, 70 cm snega, pršič. Po robovih spihan.
 Vel. Planina: -5, jasno, mirno, 10 cm pršiča na 110 cm podlage.

Irci se ne bodo udeležili kronanja Jurija VI.

Dublin, 25. febr. AA. DNB: V parlamentu je De Valera izjavil, da Irska ne misli sodelovati pri svečanostih kronanja v Londonu, dokler bo Irska razdeljena in dokler se v prisegi poglavja, ki žalijo katoliško vero. Menijo, da je De Valera zopet s to izjavo napovedal, da bo zahteval združitev Ulsterja z Irsko.

Tiskovni odsek Rafaelove družbe in njegovo pionirsko delo

Ljubljana, 25. februarja.

Rafaelova družba je ustanovila svoj poseben tiskovni odsek TORO (Tiskovni odsek Rafaelove družbe). Do ustanovitve tega odseka se je družba odločila radi tega, ker je prepričana da bo v najkrajšem času ustanovljen v Ljubljani izseljenjski institut. Tiskovni odsek si je stavil nemalo naloge, ki pa je za vso slovensko skupnost velikega pomena.

Štiri točke programa

Predlog da si Rafaelova družba ustanovi poseben tiskovni odsek, so stavila na prvem slovenskem izseljenjskem kongresu v Ljubljani dne 1. julija 1935 že društva slovenskih izseljencev v Južni Ameriki v lepi spomenici hkrati z načrtom za slovenski izseljenjski program. Štiri točke obsega program. Štiri točke obsega predlog: 1. Odsek naj skuša boljšati slovenski izseljenjski tisk s sodelovanjem pri naših izseljenjskih revijah in listih, ki bi se zato nanj obračali. S takim uradom bi bilo slovensko izseljenjsko časopisje v ožji zvezi z domovino. Ta odsek bi liste sproti in pravočasno obveščal o vseh dogodkih in Sloveniji, ki so morda važni za izseljence. Pravočasno bi jih opozarjal na domače proslave, za katere bi jim tudi prekrbel primerne gradiva.

2. Med domačim časopisjem bi širil smisel za izseljence, jim pošiljal zadevne članke in dopise. 3. Skrbel bi, da se med izseljenci v tujini čim bolj širi domači tisk, ki je zanje glavni, najboljši in najcenejši nosilec kulture vsega slovenskega duhovnega življenja. 4. Skrbel bi za boljše informacije našega tiska v domovini o vsem življenju, o vseh dogodkih in o vseh potrebah izseljencev ter tako širil smisel za izseljstvo med širokimi plasti naroda.

Podroben program

TODR je sprejel točke za svoj delokrog. Poleg tega pa hoče še dobiti jasen in natančen pregled vse literature izseljencev, zbirati vse podatke iz tujejezičnih časopisov in svetovne literature o naših izseljencih in našem narodu. Dodatno in podrobneje h gornjemu predlogu hoče stalno ohranjati izseljenjski problem pred očmi naroda z rednimi članki in dnevnem, tedenskem in mesečnem časopisju. Domovina bo tako spoznala izseljenjski problem v vseh njegovih fazah ter se začela zavdati ogromne važnosti izseljenstva. Država pa se bo začela še bolj zanimati za izseljence, ki so tako

rekoč »deseta banovina«. Rafaelova družba že izdaja in hoče še naprej izdajati izseljenjski vestnik »Rafael«, ki bo tudi glavno glasilo tiskovnega odseka. Odsek bo vzdrževal poročevalsko službo za vse inozemsko časopisje, jim dajal pravo sliko razmer tu doma, pobijal lažniva in zlonamerna poročila tujih časopisov o dogodkih pri nas. Odsek si dalje stavi za nalogo, da hoče z navodili gojiti tu doma izseljenjsko literaturo, katere sedaj je nimamo skoraj nič. Imamo Zupančičevo »Dumoc«, nekaj pesmic, a to je vse. Povesti, romana, drame z izseljenjskim problemom se nihče ne loti, pa je vendar to hvaležna snov. Tudi v slikarstvu bo treba vzbuditi zanimanje za motive: kaj je vendar lepšega, kot predstaviti žalost slovesa? V neman ne smemo pustiti niti glasbene umetnosti. Da bi se že mladina po šolah seznanila s problemom, ki ga bo treba toliko poudarjati, da pride z literaturo v čitanke, s podatki v pouk zgodovine.

V delokrog odseka spadajo končno kulturni in narodni kolektori Slovencev, to so pravočasna navodila, kdaj in kako naj izseljenci praznujejo razne kulturne, verske in narodne obletnice, z dobavljanjem gradiva za proslave, nuditi sploh navodila za čtivo za knjižnice in dela za uprizoritve. Skrb odseka bo, da se točno pouči o vseh kulturnih dogodkih pri izseljencih. Za poročila bo prosil predvsem uredništva izseljenjskih listov, ki naj se tozadevno brez posebnega vsakokratnega vabila obratujejo na odsek. Skrbel bo tudi za lepoto in pravilnost slovenskega jezika v izseljenjskih publikacijah, kajli čitati se moramo res vsi sinovi ene matere, in moramo imeti iste lepe cilje. Obširno in preveč enostavno nalogo bo odsek vršil s privatnim dopisovanjem, javno pa s svojim glasilom: izseljenjskim vestnikom »Rafaelom«. Želimo dobiti in poživiti stike z vsemi izseljenci in izseljenjskimi organizacijami. Glasilo bo ob ugodnih prilikah treba seveda preustrojiti.

Veliki pomorski film daljnega vzhoda

Zlato iz Singaporea

Trije filmski zvezdniki v borbi: eni za zlato, drugi za hubezen. Clark Gable, Jean Harlow, Wallace Beery — dialog v nemškem jeziku. Premiera jutri v kinu Unionu

Za napredek tujskega prometa

Ljubljana, 25. februarja.

Z ozirom na predstoječo tujsko-prometno sezono je sklicala banska uprava za večer dopoldne v dvorano zbornice za TOI konferenco predstavnikov naših tujkoprometnih organizacij. Konferenca je bila dobro obiskana ter jo je vodil načelnik g. dr. Rudolf Marn. Na dnevnem redu so bile razprave o vseh važnejših vprašanjih, ki so v zvezi z napredkom našega tujskega prometa. Predvsem so se predstavniki teh organizacij izjavili za uvedbo turističnega danarja, za odpravo vize tujcem, ki prihajajo k nam v času letne sezone in za znižanje cen benzina, ki je pri nas najdražji, kar seveda znatno zavira ne samo domač avtomobilizem, marveč povzroča tudi to, da se inozemski avtomobilisti naše države radi izogibajo.

Celjske novice

Celje, 24. februarja.

V nedeljo ne bo elektrike. Zaradi nujnega popravila na omrežju bodo v nedeljo 28. februarja Kranjske deželne elektrarne prekinile dobavo toka od 8—14.30.

Mestno poglavarstvo v Celju poziva z ozirom na izredno bogato semensko leto 1936 posebno igličastega drevja vse gozdne posestnike, ki imajo v svojih gozdovih prazna nepogozdena ali ne dovoljno pogozdena mesta, ki se morejo brez izjeme v smislu določil zakona o gozdih pogoditi, da površine, ki so močno zaraščene s plevelom, prekopljejo, tako da se omogoči nalet semena, ki ga bodo raznašali prvi spomladanski vetrovi daleč naokrog, na zdravo in koristno zemljo, kjer ima seme vse potrebne pogoje za dobro kalitev in

Filmi

ki jih velja videti... ali ne videti

»Amoke (Kino Matica). Po istoimenski noveli Stefana Zweiga so Francozi naredili izredno močno filmsko delo, ki se po moči invencije in sili igre odvaja od ostalega programa teh dni. V jedru obravnava zapleten psihološki problem zakonske zvestobe, ki ga pa podaja s veliko fineso in brez prozornih nagajev, da bi se z narejenimi efekti priklopal na instinkte mase. Ta tendenca zgosti dejanje na nekaj mestih tako, da ne more vsega povedati beseda, temveč le močna kretnja in pretehtana igra. Celverokot treh moških in ene ženske, nosi težo zamotane in težke notranje človeške igre, borbe s samim seboj, z okolico, z družbo, z normami, zgodba, kakršnih bi danes med nami ne bilo prav nič težko najti enakih. Dejanje je presajeno na Vzhod, med evropsko kolonialno uradništvo, v območje amoka, posebne tropске besnosti, ki razdira človeka. Stil igre in režije je tako prežet s finessami, kakor smo jih navajeni videti le v francoskih filmih. Poudarili pa je treba tudi otipljivo mero, s katero je režiser odstranil vse za oko namiljive zunanje efekte in vso fantastično navlako, ki bi mogla odvesti film že zaradi okolja in krajev, v katerih se godi. Vedno je očitna podrejenost zamisli avtorja novele, s tem skladna pa je tudi igra. Redko vidimo film, ki bi bil z vseh strani tako močno izoblikovan, kakor je ta. Tudi slikovno se mu ne da nič oporekati.

Nič kaj primerno pa ni, da taka filmska dela prihajajo na programe sedmi tedna, ko je obisk kinematografov mnogo manjši kakor ostale dni. Tako odide film mimo nas, ne da bi tisti številni obiskovalci, ki so se navadili gledati le lahko blago, bili deležni tudi takega, kar bi poglobilo smisel za vrednoto in izostrilo čut za ločevanje zrna od pleve.

Narodna galerija. To nedeljo ob 11 dopoldne bo vodstvo v glavni dvorani Narodne galerije: Naši baročni slikarji. Vodi dr. Marijan Marolt.

Delo v bolnišnici zastaja...

Ljubljana, 25. februarja.

Razmere v bolnišnici postajajo zaradi tega, ker so prenehali zdravniški-volontjerji z delom, vse kritične. Jasno je, da se izpad 16 zdravnikov pri delu zelo občuti. Včeraj so se še neki nekaterih od delkov pismeno obrnili na upravnika bolnišnice ter ga prosili, da dodeli oddelkom po dva do tri zdravnike, ker da v nasprotnem slučaju ne morejo jamčiti za normalno delo v bolnišnici. Zdravniki-volontjerji so takoj drugi dan po izstopu iz bolnišnice prosili za odpomoč tudi bana g. dr. Marka Natlačena. Ban se je z deputacijo dalje časa razgovarjal ter je mladim zdravnikom zagotovil vso svojo pomoč. Banska uprava je slovila svojo dolžnost že leta 1935 z nastavitvijo večjega števila volonterjev. Tokrat je dolžnost države, ki edina more odpraviti neznozne razmere, pod katerimi trpe mladi doktorji v bolnišnici. Ban g. dr. Natlačen je obljubil, da bo ukrenil vse potrebno, da pristojne oblasti prepriča o nujnosti rešitve tega perečega vprašanja.

Konferenca industrijalcev v Belgradu

Belgrad, 25. februarja.

Ob velikem številu udeležencev se je včeraj začela v Belgradu konferenca industrijalcev iz vse države. Na njej sta bila navzoča tudi trgovinski minister dr. Vrbančič in minister za gozdove in rudnike Djura Jankovič ter mnogo zastopnikov industrijskih podjetij. Konferenci je predsedoval preds. centrale industrijskih korporacij dr. Arko. Dnevni red je obsegal razna gospodarska in socialna vprašanja, pa tudi vprašanje reorganizacije državnega sveta in predlog o razdelitvi trgovinsko-industrijskih zbornic. Posebno pozornost je vzbudil govor, ki ga je ta na tej konferenci imel v imenu Združenja industrijalcevavske banovine g. Bauer. V svojem govoru je odločno nastopil proti temu, da trgovinsko ministrstvo tako zelo posega v delokrog vprašanj, ki spadajo v drug resor. Govornik je poudaril naporno iniciativo ministrstva v tem, da se lesna industrija podredi centralističnemu režimu in da se določi skupna prodaja lesa v inozemstvu po posredovanju kontrole izvoza in sličnih ukrepov. Zahvaljuje se ministru za gozdove in rudnike, ker je preprečil, da bi prišlo še v bodoče do takega postopka in do takšnih sklepov. Minister Djura Jankovič je na ta njegov govor poudaril, da želi imeti vedno pred očmi težko stanje, ki vlada v lesni industriji v Jugoslaviji; žal pa da mu je, da imajo o tem na Hrvaškem različna mišljenja. Toliko časa — je poudaril — dokler se vsa industrija ne bo zedinila, bo vladi težko delati tako, da bi bili vsi zadovoljni. Ker je bilo na včerajšnji konferenci rešenih — tako ali tako — že precej perečih vprašanj, je verjetno, da bo delo konference že danes končano.

Naročajte Slovenski dom!

Z marljivim delom za boljši družabni red

Predavanje dr. Gosarja v Ljudski univerzi

Ljubljana, 25. februarja.

Ljudska univerza kar preseneča s svojim prizadevanjem, kako skuša občinstvo seznaniti z vsemi aktualnimi vprašanji našega časa. Sinoči je v prav dobro zasedeni dvorani v filharmoniji predaval dr. Gosar o socialnih problemih v kolektivizmu. Dr. Gosar je poznan kot edini znanstveno priznani sociolog pri nas, ki je o socialnem vprašanju napisal že več knjig.

Uvodoma je pokazal znake, kako se današnja družba vsebolj kolektivizira, za kar je posledica naraščanja tehnike prometnih sredstev, razvoja časopisja, kino tehnike in radija. Človeško mišljenje se pod njihovim vplivom nekako uniformira kakor tudi pod celotnim vplivom zunanje uniformnosti današnjega časa, vendar pa bi bilo napačno, če bi presojali vse življenje skozi kolektivistična očala. Res je, da teži današnja družba za tem, da zavaruje čim več prebivalcev v socialnem, bolniškem in starostem zavarovanju. Na Danskem je tako zavarovanih 42 odstotkov vseh prebivalcev, pri nas v Sloveniji pa samo 15%.

Pri razlagi kolektivizma je g. predavatelj omenjal, da nihče noče tistega kasarskega kolektivizma, ki človeku jemlje pravico do sleherne svobode in svobodnega nakupa, ker je pri tem današnji red s svojim načeli svobodne izbire poklica dela in svobodnega odrejanja nakupa v tem pogledu boljši. Samo v neciviliziranih deželah je mogoče prodreti s kolektivizacijo, pri nas pa smo glede gospodarstva in kulture že na tako visoki stopnji, da ni več potreba kasarske discipline z utanko odmerjenimi pravicami.

Kakšni so torej problemi v kolektivističnem redu? Motil bi se, bi mislil, da tu ni reda, organizacije in discipline ter vodstva. Tudi tu je vse to potrebno, prav tako pa tudi tu vidimo, da je delavec odvisen od delodajalca, ki je v tem primeru država. Država ima vodstvo vsega gospodarstva in skuša zato sama zadovoljiti potrebe ljudstva. Tudi pride do sporov s podjetjem. Kakor pride do sporov med služkinjo in gospodinjjo, vendar pa je v takem primeru delavstvo brez vsake zaslombe, ker predstavlja podjetje država, ki lahko samovoljno uredi zadevo v svoj prid. Težave, ki se kažejo v takem redu kot vlada zdaj v Rusiji, je predvsem to, da je vodstvo v rokah samo enega človeka na katerega pada vsa odgovornost uspehov in neuspehov, čuti se pomanjkanje zasebne iniciative, znižanje produktivskih stroškov in problem kvalitete, ki pada. Jasno je, do so v Rusiji bili zato prisiljeni uvesti mezdne sisteme, ki so bili v navadi v začetku kapitalističnega gospodarstva, kot so premijske mezde in stahanovstvo. Res je, da današnji gospodarski in politični sistem ni dober, pa tudi podraževanje družbenih dobrin bi ne bilo v korist.

V kolektivističnem redu je delavec prav tako v službenem odnosu do gospodarja, kot v kapitalističnem in prav tako morajo v takem redu skrbeti z socialno, bolniško in starostno zavarovanjem kot v drugih državah. Zato ni nič čudno, če pride tudi tu do nesoglasij med delavci in delodajalci, saj je to že v človeški naravi. Kolektivistični red ne more preprečiti, da ne bi tudi v takem redu ljudje, ki dobe vodstvo podjetja, svoj položaj izrabljali v svojo korist.

Priznati je treba, je naglasil g. predavatelj, da je rusko gospodarstvo napravilo velik korak z velikimi žrtvami, ki pri nas niso potrebne. Tudi naše delavstvo in nameščentvo ne bi v takem redu brez organizacijske zaslombe nič pridobilo.

S tem pa g. predavatelj ne trdi, da želi ostati pri tem kot je danes, in na tej stopnji. Priznati je treba odkrito da današnja družba ni dobra, rešitev socialnega vprašanja pa je bolj zamotana, kot si jo nekateri predstavljajo. Zato ni mogoče porabiti navadnega recepta, obstojejo pa možnosti, da z realnim, marljivim, dobro preudarnim delom pomagamo pri reševanju današnje družbe.

Polovična voznina za tekme v Planici

Belgrad, 24. februarja. AA. Z odlokom prometnega ministra so dovoljene smučarske tekme na Planici od 7. do 14. marca t. l. te-je ugodnosti: polovična voznina tja grede in nazaj grede obiskovalcem teh tekem in tričetrtinski popust vsem tekmovalcem, vendar samo v tretjem razredu potniških in brzih vlakih. Ugodnost velja za odhod od 4. do 14. in za vrnitev od 7. do 15. marca t. l.

Ogromno zanimanje za koncert A.P.Z. Rekorden uspeh v predprodaji vstopnic

Ljubljana, 24. febr.

Pri blagajni kina Union prodajajo vstopnice za ponedeljski koncert Akademskega pevskega zbora. O zboru samem govoriti bi bilo odveč, saj so njegovi odlični uspehi zadivili ne samo vso Slovenijo, marveč je glas o kvaliteti zbora segel tudi izven naše države. Redki nastopi tega zbora pomenijo za Ljubljano kulturni dogodek prve vrste. To se je pokazalo tudi sedaj pred ponedeljskim koncertom.

400 vstopnic že prodanih

Dasi prodaja blagajna vstopnice šele dobra dva dni in dasi je do koncerta še polnih pet dni, je bilo do sinoči razprodanih že 400 vstopnic. Naj doživi Ljubljana kakršnokoli kulturno, športno ali drugo prireditev — takega zanimanja, kakor za koncert APZ Ljubljancem ne pokažejo za nobeno drugo stvar. Izredno zanimanje za ta koncert pada tembolj v oči, če upoštevamo, da za koncert prav za prav sploh ni prave reklame — vsaj ne tiste bučne in kričave, kakor smo je žal vajeni gledati pred podobnimi prireditvami. Prireditelji so sicer — kolikor nam je znano — hoteli napeti plahte, kakor to delajo cirkusi. Vendar doslej teh plahit še nismo nikjer opazili — in je prav tako.

Kdo kupuje vstopnice

Iz ugotovitve, kdo kupuje vstopnice, se točno vidi, v katerih slojih lahko iščemo našo koncertno publiko. Zanimivo je, da — kar se ponedeljskega koncerta tiče — publike sploh ne moremo ločiti po slojih, ker so med kupovalci vstopnic zastopani — vsi sloji. Po vstopnicah prihajajo trgovci, uradniki, industrijci, obrtniki, zasebniki... o nobenem od teh se še ne more reči, da prekaša drugega. Prav na lahko se opaža, da zaostajajo javni nameščenci. To pa gre gotovo na račun visokega datuma. Ti bodo to zamudo gotovo hoteli nadoknaditi prvega, v ponedeljek — če bo še kaj vstopnic... Zelo značilno pa je, da so se pojavili pri blagajni tudi že ljudje izven Ljubljane. Poleg okoli-

čanov se zanimajo za koncert tudi Celjani, dalje pa vedo pri blagajni povedati tudi o interesentih iz Kranja in Jesenice.

Radio ne bo prenašal

Nekoliko razumljiveje nam postane to veliko zanimanje za koncert, če upoštevamo da radio tega koncerta ne bo prenašal. Znano nam je sicer, da so bila med prireditelji in radio-upravo tozadevna pogajanja, ki pa so se končala tako, da tisti, ki bodo hoteli poslušati koncert, ne bodo mogli sedeti doma pri radio-aparatu — dokaz, da se prireditelji ne razumejo samo na moralen uspeh koncerta...

Pričetek del na cesti Maribor-St. Ilj

Stalno bo zaposlenih 200 delavec

Maribor, 24. februarja.

Preureditev državne ceste Maribor-St. Ilj se bo končno pričela. Za prihodnji teden je določen pričetek in potem se bodo dela nadaljevala najmanj leto dni nepretrgoma. Poleg avtomobilistov, tujkoprometnih činiteljev in sploh vseh, ki imajo vožnje in pota po tej cesti, pričakujejo z največjo nestrpnostjo pričetek teh del brezposelnih. Saj bo dajala gradba te ceste najmanj leto dni posla in zaslužka okoli 200 delavcem. Tvrda Nassimbini, ki je izdrazila to delo, bo pričela cesto preurejevati pri St. Ilju. Zal je kredit prenamajhen, da bi bilo mogoče izravnati tudi hude ovinkne, ki jih dela sedanja cesta med St. Iljem in Pesnico. Le nekateri najhujše krivine bodo izravnane, preurejen pa bo tudi nadvoz nad železnico v St. Ilju, preko katerega dela sedaj cesta sila oster ovinek. Tudi za ureditev ceste je kredit 5 milijonov preuzek. Na vsak način bi

bila potrebna še dva milijona, da bi se del ceste med odepom lenarške ceste in Mariborom tlakovalo z granitnimi kockami. Ta del ceste je namreč s prometom silno obtežen ter bi trajno vzdržal obtežbo samo granitni tlak, dočim bo asfalt kaj kmalu razrvan in bodo potrebna vedno draga popravila. Delo na cesti se bo vršilo vedno v dolžini enega kilometra. Vrhnja plast ceste se bo razdrila s posebnim strojem razdrilcem, material bo presejan, da se uporabni gramoz lahko še porabi, nato pa bo nasut na izravnano cestišče na 15 cm visoko tolčen eklogit, katerega bo tvrdka dobavila iz državnega kamnoloma v Reki pri Hočah. Plast eklogita bo zvaljana s 14 tonskimi valjarji, nakar bo cesta izročena za mesec dni prometu, da se nova plast dobro vleže. Nato bo prepojeno cestišče dvakrat s prekuhanim asfaltom, in sicer pride na kvadratni meter ceste 3 kg asfalta. Cesta bo široka 6 metrov, ob strani bo imela podlgrni meter širok hodnik za pešce. Tvrda bo rabila za cesto 18.000 kubnih metrov eklogita — dnevno okrog 100 kub. metrov, tako da bodo imeli zaslužek tudi številni vozniki. Za cesto mora prevzeti tvrdka 2 letno jamstvo ter jo v tem času vzdrževati v lastni režiji. Vzdrževanje asfaltnih cest zahteva posebno pažnjo, moderno cestarsko službo ter neprestano kranje nastalih lukenj, ki jih je treba takoj zaliti z asfaltom. Če se cesta zanemari, propade v najkrajšem času in potem je vsako popraviljanje zaman. Slične ceste z valjano asfaltno površino imajo tudi v Avstriji, vendar so tam žrtvovali več za asfalt in ureditve, tako da bi bilo potrebno za cesto Maribor-St. Ilj 10 milijonov din, da bi bila tako urejena, kakor je avstrijska od Grada do St. Ilja. Vendar bo tudi ta cesta, ki se bo v teku tega leta zgradila, v primeri s sedanjo, ogromen napredek ter bo gotovo znatno dvignila zlasti avtomobilski promet iz Avstrije v Maribor.

21,928.000 Din je treba za regulacijo Savinje

Celje, 24. februarja.

Danes dopoldne se je vršila na mestnem poglavarstvu v Celju 6. konferenca za regulacijo Savinje. Na konferenci so bili navzoči: za bansko upravo načelnik tehničnega oddelka g. inž. Skaberne, nadsvetnik g. inž. Šturm in finančni svetnik g. Pirc, za celjsko mestno občino: župan g. Mihečič, mestni svetnik g. dr. Skoberne in stavbnik svetnik g. inž. Pristovšek, za železniško upravo: g. inž. Sapljina in še dva druga zastopnika za sreski cestni odbor v Krškem; župan g. Trop in zdravnik g. dr. Lovšin.

Prvo je bilo poročilo g. inž. Mursa. Poročal je, da so se v razdobju 5. in 6. konference nadaljevala regulacijska dela na Savinji II. etape, le zimski čas je delo nekoliko zamotil. Pri tem delu je bilo zaposlenih 80—200 delavcev. V II. etapi je izvršena od 60—70% dela. Za ta del je bilo izplačanih 1 milijon 340.033,97 din. Skupni stroški za II. etapo znašajo 2.384.675,56 din. K tej vsoti bodo prispevali: Banska uprava 1.564.675,56 din, celjska občina 450.000 Din, sreski cestni odbor v Celju 300.000 din, sreski cestni odbor v Laškem 70.000 din.

Kulturni koledar

Josip Benkovič

25. febr. 1869 se je rodil v Kamniku pisatelj in zgodovinar Josip Benkovič. Gimnazijo je študiral v Ljubljani, pravtako bogoslovje. — Kaplanoval je po raznih krajih Slovenije, bil alobjeviski prefekt v Ljubljani, leta 1901 pa je stopil v cistercijski samostan v Stični. — Še isto leto je šel iskat zdravja v Veleosovo, kjer pa je 5. novembra umrl. — Že kot dijak je objavil svoje pesmi, povesti in izpise v »Domačih vajah« in »Vrtcu«. L. 1890 je izšla v »Dom in svet« njegova povest »Sestra Vincencija«. Sodeloval je pri raznih listih, bil urednik »Dolenjskih novic«. Imel je lep pripovedni dar, vendar pa manjka njegovim spisom prave koncepcije. Toda kmalu se je odvrnil od beletristike in se lotil znanstvenega dela, predvsem kulturne in slovstvene zgodovine. Napisal je biografijo Jos. Ogrinca, Jurija Japlja, Friderika Barage, J. Podmilščaka, P. Hicingerja in drugih. Vse njegove dobre in slabe lastnosti pa se kažejo v njegovi polemični cerkveno-zgodovinski študiji: Ljubljanska škofija in škofijske sinode (Voditelj v bogoslovnih vedah, 1901), študijo je zaključil prihodnje leto prav tam z naslovom: Slovenski reformatorji. — Za Glaserjevo Zgodovino slov. slovstva je obdelal modroslovje, bogoslovje in cerkveno umetnost

Ljubljana danes

Koledar

Danes, četrtek, 25. februarja: Valburga.
Petek, 26. februarja: Matilda.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; Ramor, Miklošičeva cesta 20, in mr. Gartuš, Moste.

Drama: »Korajža velja«. Red Četrtek.
Opera: »Baletni večer«. Red A.
Kino Union: »Cvetje iz Nice«.
Kino Sloga: »Mesto Anatol«.
Kino Matiča: »Amoke«.

KINO

UNION

Danes poslednjič Vesela opereta

Cvetje iz Nice

Erna Sack — Paul Kemp — Jane Tilden

SLOGA

Premiera:

Mesto Anatol

Protresativa borba za tekočo vodo, polna polje in ljubosumnosti, polje in propast malega balkanskega mesteca

BILGITE HORNEY GUSTAV FROELICH

MATIČA

Ljubavna tragedija pod tropskim nebom

AMOK

Valerij Inkištinov, Marcelle Chantal

Predstave ob 16., 19. in 21. uri

Brandl-trio, ki bo v petek, 26. t. m., nastopil v franciškanski dvorani, je z velikim uspehom dovršil turnejo po Nemčiji in Avstriji. Listi so prinesli o umetnosti te komorne skupnosti kaj laskave ocene. Tako pišejo n. pr. »Steglitzer Nachrichten«: Brezhibno obvladajo svoje instrumente, obdarjene s čarobnim zvočnim občutjem in nudijo tako skladno in zgoščeno igro, da smo morali vedno znova gledati na oder, da se prepričamo na lastne oči, če čujemo res le tri instrumente. — Ta laskava ocena tujega kritika je že sama vabilja, če ne bi bil pri tem ta trio že pri nas tako priznan in priljubljen.

Tečaj za matere, bodoče matere in odraslo žensko o negi in prehrani ter higijeni dojenca se prične v petek, dne 26. t. m. ob 8 zvečer v zavodu za zdravstveno zaščito mater in dece (Dežji dom kraljice Marije) za večerno skupino ter za popoldansko skupino vsak torek in petek od 4 do 6, za večerno skupino vsak torek in petek od 8 do pol 10. Tečaj je brezplačen.

Občni zbor Osrednjega društva SPD v Ljubljani se vrši v četrtek, dne 11. marca t. l. ob 20 v dvorani Delavske zbornice. Dnevni red: Poročilo predsednika, poročilo tajnika, poročilo gospodarja — obračun za leto 1936, poročilo računskih preglednikov, poročila za leto 1937, volitev predsednika, 14 odborov, namestnikov in računskih preglednikov, prenos nepremičnosti, volitev delegatov za skupščino, samostojni predlogi, služajnosti. Samostojni predlogi morajo biti predloženi odboru najkasneje do 3. marca 1937.

Društva, združenja in vse druge ustanove vabi uprava Ljubljanske velesjeme, da postavijo svoje letošnje zbornice, skupščine in glavne prireditve v čas od 5. do 14. junija, ko bo v Ljubljani imeli XVII. spomladanski velesjeme Obkovačem velesjeme je dovoljen 5% popust na železnice od 31. maja do vključno 14. junija za potovanje v Ljubljano in od 5. do vključno 19. junija za povratek. Svoje sklope naj društva itd. sporoče upravi velesjema v Ljubljani.

Kožušina naše gozde in poljske divjadi je v svetu zelo cenjena. Na 24. dražbo kožušine divjadi v Ljubljani pride mnogo inozemskih kupcev. Dražba se začne 8. marca in bo zadnja v tekočem letu. Kdor še ni oddal »vojeva blaga za to dražbo, naj ga čimprej pošlje na naslov »Divja koža«, Ljubljana, Vellesjem.

Ljubljansko gledališče

DRAMA

Začetek ob osmih

Četrtek, 25. febr. »Korajža velja«. Red Četrtek.
Petek, 26. februarja: Zaprt.
Sobota, 27. februarja: »DR«. Premierski abonma.
Nedelja, 28. febr., ob 15: »Dež in vihar«. Izven.
Znižane cene od 20 Din navzdol. — Ob 20:
»Simfonija 1937«. Izven. Znižane cene od 20 Din navzdol.

OPERA

Začetek ob osmih

Četrtek, 25. febr.: Baletni večer. Red A.
Petek, 26. februarja: Zaprt.
Sobota, 27. febr.: »Pikova dama«. Red B.
Nedelja, 28. febr., ob 15: »Pri treh mladikah«. Izven.
Znižane cene od 30 Din navzdol. — Ob 20:
»Lucia di Lammermoor«. Gostovanje Josipa Rijavca. Izven.

Mariborsko gledališče

Četrtek, 25. februarja ob 20: »Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron«. Gostuje Pavla Udovičeva Red A.
Petek, 26. februarja: Zaprt.
Sobota, 27. februarja ob 20: »Čevljar Anton Hitl«. Premiera.

Šmarnica nam je samo v škodo

Sv. Ana v Slov. gor., 24. febr.

Že večkrat smo poročali v »Slovenskem domu« o položaju vinogradništva v Slovenskih goricah in o stanju posameznih vrst vina. Dodajamo samo še nekaj misli, kako bi se ta panoga gospodarstva dvignila na boljše mesto.

Kakor je marsikomu znano, so v Slovenskih goricah, predvsem v severnem in srednjem delu, veliki povečini kmečki vinogradi, posajeni s samorodnicami šmarnice in izabelo. Te trte, predvsem šmarnica, ki je najbolj razširjena, so prišle v Slovenske gorice že L. 1918 in sicer iz Amerike, kjer raste brez obdelovanja po tamkajšnjih gozdovih. Naše lepe Slovenske gorice so z »divjakom« šmarnico dobile ime »pokrajine pobojev«, samorodov in umobolnosti. Zalostno preteklost beležimo v teh letih, odkar zastruplja naš slovenjogoriški narod ta »divjak«. Trta šmarnice dobro uspeva v vsaki zemlji in ne zahteva mnogo obdelovanja in gnojenja, pa kljub temu izredno dobro uspeva. Raste v obliki pravega grmovja. Šmarnice je sedaj nemogoče prodati, ker je na drugi strani boljša vrsta žlahtnih nazimnih vin, n. pr. v ljutomersko-ormoških goricah uspevajoče vrste; pošip, loški

Minister Rogič

O spremembi zakona o telesni vzgoji

Belgrad, 24. februarja. AA. O priliki sprejetja uredbe o spremembi zakona o obvezni telesni vzgoji, je dal minister dr. Josip Rogič tole izjavo:

Organizaciji obvezne telesne vzgoje se povsod pripisuje čedalje večji pomen. Ko spremljamo napredek časa in izkustva drugih, želimo, da splošni človeški ideal zdravja in moči združimo z realnimi potrebami ljudstva. V tem pogledu stari zakon o obvezni telesni vzgoji nič več ne ustreza. Vse dosedanje izvajanje je bilo prav za prav samo stadij proučevanja in pridobivanjakušenj, glede na razmere, v katerih se je ta zakon imel izvajati.

S poblastitvijo, ki nam ga je dal čl. 96. finančnega zakona za leto 1936-37, smo zdaj izdelali novo uredbo o ustanavljanju in delovanju prazničnih tečajev in izvajanju ostalih določil zakona o obvezni telesni vzgoji. Uredba je izdelana na osnovi pridobljenihkušenj in v duhu dejanskih potreb in možnosti. Glavne karakteristike njene so lahko takole resimirajo: Organizacija obvezne telesne vzgoje mladine izvaja ministrstvo za telesno vzgojo, in sicer preko banovin, odnosno okrajev in občinskih uprav, ki prirejajo praznične tečaje za šolo odraslo mladino, kakor tudi druga ministrstva, ki imajo v svojih resorih šole. Tako se organizacija izvaja v osnovnih, nadaljevalnih, srednjih in strokovnih šolah. Raztegnjena je tedaj na vse šole, razen na univerze. S takšnim sistemom organizacije je zagotovljen pravilen vpliv in široka pomoč vseh splošnih upravnih oblasti pri izvajanju zakona in doseganju uspehov pri velikanski večini naše mladine, ki ima biti najkrepkejši vir moči naše narodne obrambe. S to uredbo se izvršuje izvajanje zakona o obveznem telesnem pouku v vseh občinah in vseh šolah v državi. Prejšnja uredba se je omejevala samo na mesta, ki spadajo pod zakon o mestnih občinah in na sokolske enote. To pa ni pokazalo potrebnih uspehov in razen tega ni imelo oblike enakopravnosti ter je nasprotovalo etiki in duhu zakona. Obenem se tako zametli tudi dragocena podpora vojaških organov, tako glede

in renski rizing, beli burgundec, zeleni in muškatin silvanec, onževinovka, portugalka, modri burgundec, kavčina, portugizec itd. Imamo celo primere po Sl. goricah, da je mnogokrat nemogoče spraviti v promet te zgoraj navedene vrste vin samo zaradi šmarnice, kajti vsak misli, da šmarnico pridelavajo žlahtnim vinom.

Ker je glavni pogoj za zboljšanje našega vinogradništva, ki sedaj je tudi radi izrabljenosti zemlje in neognojenja znatno hira in propada, zatiranje samorodnic, bi bilo potrebno, da banovina čimprej pripomore k temu, da se prične s splošnim odstranjevanjem šmarnice, ki kvari ugled Slov. goric. Našla naj bi se sredstva od banovine, da dobe vinogradniki druge, tudi po nižinskih gričih uspevajoče trte.

To nalogo preureditve v našem vinogradništvu si je nadela tudi Kmečka zveza, ki bo nekako posredovala pri tem delu v korist gospodarstva, da bo zemlja doprinala primerno korist in plačilo za delo in trud. Slovenske gorice bodo takrat dobile zopet svoj zasluženi ugled. Slovenske gorice pa bi dobile tudi primerne dohodke, kajti iz Dalmacije ne bo prihajalo več toliko vina v Slovenijo. Sl. goricam pa bo to v veliko gospodarsko korist.

dotacije tečajev in šol, s potrebnim vojaškim materialom, kakor tudi glede potrebnega števila specialnih tehniških inструкторjev s sodelovanjem starešin kadra naše narodne vojske. Doselej se specialni pouk sploh ni izvajal. Uredba podrobno razčlenjuje učni načrt in delovni program ter daje možnost ministrstvu, da natisne tudi lastne učbenike, med katerimi bo eden v rokah zainteresiranih že do 1. aprila t. l.

Glede tečajev za strokovno izobrazbo teledidnih učiteljev sem prepričan, da smo našli najboljše pot. Ministrstvo bo moglo izvesti te tečaje in s tem se bo dvignil vzgojni nivo mladine in izenačil pouk.

Učitelji se izbirajo iz vrst učiteljev osnovnih šol, teledidnih učiteljev, rezervnih častnikov vojske in mornarice, iz vrst tehniških članov športnih in viteških društev. Glede pravice pri izvajanju obveznega telesnega pouka posebej in v štrice s prazničnimi tečaji, so izenačena vsa društva, ki jim je namen telesna vzgoja, in so ukinitveni vsi morebitni privilegiji, ki jih je dajala prejšnja uredba.

Naposled določa ta uredba po dosedanjih izkustvih tudi tehniške predpise za financiranje in vodstvo prazničnih tečajev, ministrstvo za telesno vzgojo bo pa po potrebi in proračunski možnosti lahko podprlo praznične tečaje in šole ter vse tiste osebe, ki delujejo za obvezno telesno vzgojo.

Pri nadaljnjem izvajanju zakona o obvezni telesni vzgoji sem odredil proučevanje posebnega sistema za šole, zlasti strokovne. Prepričan sem, da bo po tem načrtu vsak absoluten učitelj postal obenem tudi kvalificiran učitelj za obvezno telesno vzgojo in da si bo pridobil pravico do čina rezervnega podčastnika-dijaka po odslužitvi kadra samo 4 do 5 mesecev, in sicer morda v času velikih poletnih počitnic. Pričakujem široko podporo in razumevanje med našimi činitelji in vsi našo javnostjo. Tako pojmovan in izveden zakon o obvezni telesni vzgoji bo našo mladino in ves narod lahko pripravil za naloge, ki nas čakajo in ki nam jih čas nalaga.

Holmenkoln

Za svetovnim prvenstvom v Chamonixu so še na mednarodnem smučarskem programu edine holmenkolnske tekme — norveški smučarski praznik. To bo obenem tudi zadnja večja smučarska prireditev letos. Po številu prijav bo največja kar jih je bilo v letošnji sezoni. Tako je bilo v ponedeljek v Oslo že zrebanje. Najmočnejše je zaseden tek na 18 km. Izrebanih ni bilo nič manj kot 252 tekmovalcev. Na startu bo vsa mednarodna smučarska elita.

V skokih je bilo izrebanih 163 skakačev. Na startu so vsa blesteča imena in bo ta konkurenca najhujša, kar jih je bilo letos: Höll (Avstrija) Birger Ruud (Norveška) Erikson (Švedska), Reider Andersen (Norveška), Karg (Nemčija), Bradl (Avstrija). To srečanje bo najbolj zanimivo.

V ponedeljek nastopi A.P.Z.

Ecce quomodo moritur iustus — glejte, kako umira pravičnik, to je svetovno znana Gallusova kompozicija. Pretresljiva žalostinka je že nešteto krat spremljala na zadnji poti majhne in velike ljudi; njeni akordi so se pod vročim južnim in mrzlim, jeklenosivim severnim nebom lovili med cipresami, trepetali nad glavami pogrebcev in kakor nevidne grude padali na trdi pokrov krste, ki je pokrivalo truplo pokojnika. Ničesar ni na tej nesmrtni žalostinki maniranega, ničesar razvlečenega, ničesar, kar bi strmelo za zunanijim, čim bolj čustvenim efektom. Na križu visi On, ki je bil v svoji dobroti vzel hudobijo vsega sveta na svoja ramena: prsi in glava, ki kažeta na ta veliki, pretresljivi dogodek, kakor da nista vezana na čas in prostor. Očete, tu je pred vami, pa nihče se zanj ne zmeni! V početnih taktih trepetajo skrite solze, ki jih ne srce, ne oči niso mogle do konca izkajati: udana tožba iz bridkosti, ki bo za vselej ostala tudi potem, ko je bil vihar bolečin dobil duška v joku in vzdihih. Plemenitost, ki z raskavo preprostostjo odseva iz tega Gallusovega dela ne najde primere. H koncu tolažba: et erit in pace memoria eius. In v miru bo njegov spomin. To delo pa ni samo spomin na zadnjo Kristusovo uro, to delo skriva še neko drugo simboliko, lusti, pravičnik so vsi tisti ljudje, ki so z nemirnim, čistim žarom srca korakali po pravi poti, vsi tisti, ki jih je na koncu svet podiral, ker so služili pravici, vsi tisti, ki so bedno končavali svoje bivanje na zemlji, ker jim je hudobija spodbila tla, vsi tisti, ki jim v zadnji uri nihče ni držal sveče, ker so se jih ljudje ogibali kakor garjeve pse. Nesmrten spomenik dobrim ljudem, ki so s svojimi bednimi dlanimi poskušali varovati revni plamenček pravice in resnice. Tudi to delo bo dne 1. marca ob 8 zvečer izvajal Akademski pevski zbor v Unionu.

Nogomet v socialne namene

V nedeljo, dne 28. februarja 1937, se bodo igrali na igrišču »Primorja« nogometne tekme, katerih čisti dohodek je namenjen socialnemu uradu mestnega poglavarstva, katerega bo porabil v podporo revnih ljubljanskih meščanov.

V predtekmi ob 13.45 uri nastopijo talentirani mlajši igralci vodilnega slovenskega kluba SK Ljubljane proti prvemu moštvu Slovana. Glavno tekmo ob 15.30 uri pa odigra ligino moštvo Ljubljane in reprezentanca ostalih ljubljanskih klubov. Pokroviteljstvo nad to dobrododelno športno prireditvijo je prevzel ljubljanski župan g. dr. Juro Adlesič.

Ker je vstopnina minimalna, in sicer 6 din stojišča, za mladino in vojsake 4 din, tribuna 10 din, apeliramo na vse ljubljansko športno občinstvo, da se športne prireditve polnoštevilno udeleži.

Pohvaliti je treba idealno željo nogometašev, da po svojih močeh prispevajo za najbednejše ljubljanske meščane. Tudi s športne strani bo nudila prireditev občinstvo užitek, ki ga bo povečala še zavest, da je podprlo one, ki so pomoči najbolj potrebni.

Krvava srajca pri Brodariču

Pri osumljenem morilu Brodariču Stankotu iz Rosalnic 43, ki nikakor noče priznati umora, so našli okrvavljeno srajco. Trdi, da je krvava od lisice. Le lisice in kože ni nikjer.

Tatovi v Metliki

Iz pristave trgovca Gralorjan Leopolda je bilo ukradenih njegovemu hlapcu Milanu en par skora novih škornjev, jahalne klače in vrhnji suknič. Med potoma pa je tat pobral tudi nekaj perila g. Horvatu, mizarskemu mojstru, katerega pa je med potoma odvrzel. Škoda je cenjena čez 1000 dinarjev.

Občni zbor gasilske župe Kamnik

Začasno imenovana gasilska župska uprava za okraj Kamnik, sklicuje za nedeljo dne 28. februarja t. l. ob 10 dopoldne občni zbor, ki se bo vršil v dvorani »Kamniškega doma«. Pozdrav in poročilo bo prvi podal starešina g. Nande Novak, nakar bodo sledila poročila drugih funkcionarjev in članov uprave. Končno bo pridejo na red tudi volitve nove župske uprave in nadzornega odbora. Delegete, ki so bili izvoljeni na četnih občnih zborih kot delegete za župsko skupščino, naj se polnoštevilno vabilu odzovejo.

Cene žitu

Novi Sad. Kor uza: nač. srem. nova 81—82. ban. nova 80—81, srem. nova, suš. Indija 90—91. — Fižol: be., srem. beli, brez vreč 257.50 do 262.50. — Vse ostalo neizprem. Tendanca neizp. Promet srednji.

Od tu in tam

Dolgoročno posojilo mestu Celju v znesku 5 milijonov din je dovolil upravni odbor Državne hipotekarne banke, ki se ima takisto v celoti porabiti za saniranje mestne branilnice v Celju. Posojila bodo mestne občine porabile izključno za svoje razdolžitve do mestnih hranilnic, ki se tako usposobijo za obnovo svojega poslovanja.

Velike priprave za mednarodno lovsko razstavo so se začele v ministrstvu za gozdove in rudnike. Sodeluje Osrednja zveza lovskih društev. Ta razstava bo meseca oktobra v Berlinu. Glede na priprave bo razstaveni odbor imel konferenco dne 10. marca, na kateri bo ugotovljeno, koliko so vsa pripravljala dela napredovala in uspela. Merodajni činitelji si prizadevajo, da bi bila Jugoslavija na tej razstavi čim dostojnejše zastopana.

Ministrski svet je izdal odlok o ukinitvi carin na opij iz št. 6 izvozne carinske tarife. Prav tako se izpremeni tudi št. 363 uvozne carinske tarife, ki se nanaša na uvoz klobukov v zvončasti obliki. Po tej spremembi se plača uvozna carina za klobuke v obliki zvonca: 1. iz klobučevine, a) sirovij beljeni, in sicer maksimalna carina 0.80 zlatih dinarjev za kos, minimalna 0.60 zlatega dinarja, b) barvani in tiskani, maksimalna 1.20 zl. din. za kos in minimalna 1 din; 2. iz rastlinskega materiala za pletenje, a) sirovij beljeni, maksimalna 0.50 zl. din za kos, minimalna 0.40 zl. din, b) barvani, maksimalna 0.80 zl. din za kos in minimalna 0.60 zl. din.

Ta odlok stopi v veljavo, ko ga razglase Službene novine.

Za opij, ki je do dneva, ko stopi ta odlok v veljavo, že izvozno ocarinjen, a še ni prišel čez državno mejo, veljajo določila tega odloka. Za zvončaste klobuke, ki so do dneva, ko stopi ta odlok v veljavo, prijavljeni na carinarni, a še niso ocarinjeni, bo glede dajatev veljal ta odlok.

Ljotič namerava zaslužiti tudi z zelenjavo, kakor kažejo vesti iz Splita. Tu se namreč mudi že nekaj dni zastopnik sadjarskega društva, ki mu predseduje Ljotič. Priprave gredo za tem, da se izvede čim boljše organizacija za izvoz sadja in zelenjave v Nemčijo. V Splitu je tudi okoli 20 zastopnikov iz Češkoslovanke, ki nakupujejo zelenjavo: Dosedaj so iz Splita poslali na Češko že kakšnih 20 vagonov tovrstne robe. Čehi so dosedaj naročali to blago v Italiji. Ker je sedaj Ljotič dvignil ceno, se zdi, da se bo z izvozom na Češko prenehalo, začelo pa se bo izvažati v Nemčijo. Pravijo, da bi bilo potrebno biti malo bolj previden pri sklepanju kupcij, pri katerih posreduje Ljotič.

Promet na naših plovnih rekah v januarju letos se je gibal takole: Vsega skup se je prepeklalo 151.308 ton blaga, od tega pride na zunanji promet 38.830 ton, na notranjega 46.958 ton in na tranzit 65.520 ton. Poletniški promet v januarju t. l. s 25.136 prepeljanih oseb kaže precejšen padec nasproti številu potnikov v času od leta 1933 do 1937, kar je posledica gradnje mostov in uvedbe potniškega, tranjavskega in železniškega prometa, s Pančevim in Zemunom.

Svojo hčerko je vrgla na ogenj neka Marija Boltek iz Zavrtnice na Hrvaškem, svojo drugo hčerko pa je hotela zaklati v nožem. Za ta strahotni čin se je odločila zaradi tega, — pravi ona — ker se je njena družina nahaajila v obupnem stanju revščine. Poleg tega krivi žena tudi svojega moža, češ da je vsemu temu vzrok on, ker vse, kar zasluži potroši sam, za družino pa se ne briga. Mož je sprva mislil, da so groznje Marije le bolj za strah, ko pa je žena vrgla na ogenj svojo hčerko, je spoznal, da gre zares. Hitro je pograbil svojo hčerko, ki je stara kakaj 21 mesecev, in jo potegnil iz objemov plamena, žena pa je pri tem že zgrabila nož in hotela z njim zaklati svojo drugo hčerko. Na moževe obupne klice so prihiti sosedje na pomoč, ki so prepričeli nadaljne krvoprelitje. Mož pa nasprotno obtožuje svojo ženo, češ da ničesar drugega ne počne kot samo neprestano zahteva od njega denarja in da se obnaša tako, kot se za žensko ne spodobi. Marijo Boltek so zaradi tega zverinskega dejanja zaprli.

Mnogo povpraševanja po naši sadri je v zadnjem času v inozemstvu. Dosedaj je bila edini kupec našega blaga Anglija. Ker pa je prišel glas o izredno dobri kakovosti naše sadre tudi v druge države, se je sedaj zvedelo, da se zanjo zanima predvsem tudi Nemčija. Sadro koptjevo v veliki množini pri nas na dalmatinskem Kosovu in je pri tem zaposlenih okoli 200 ljudi. Dnevna proizvodnja pa bi bila lahko še večja, če ne bi pri teh rudniških poslih rabili le bolj primitivna sredstva. Bliznja luka, do katere prepeljujejo sadro, je Sibenik. Tja bo v kratkem šla večja pošiljka, ki je namenjena na Angleško.

V rudniku boksita pri Drnišu se je večeraj pripetila težka rudarska nesreča. Pri kopanju rude se je naenkrat odrgala večja zemeljska plast, ki je zasula tri delavce. Bili so na mestu mrtvi. Dva od njih sta poročena. Podrobnosti, kako je do te nesreče prišlo, še niso znane, tudi se ne ve, kdo je nesrečo prav za prav zakrivil. Rovi, v katerih se je nesreča zgodila, so čisto nanovo izkopani in precej globoki. Na kraj nesreče je odšel takoj od Delavske zbornice nek višji uradnik, da ugotovi vzroke nesreče in pošlje poročilo ministrstvu. V rudniku je tudi že sodna komisija pa tudi komisija rudniškega inspektorata iz Splita.

Iz veže sta vdrta dva vlomilca v trgovino s kolesi v Zagrebu. Lotila sta se takoj blagajne in iz nje ukradla 13 jurjev. Bila pa nista specialista za vlamljanje v blagajne, ker sta uporabljala preprosto orodje in s tem povzročila velik ropot. To je začel hišnik, ki je vstal sredi noči, da bi pokadil cigareto. Stopil je v vežo in našel vrata odprta. Hotel jih je zapreti in zakleniti, ko je izza špranje pogledal revolver. Hišnik je naglo prijel za kolec in z njim udaril po roki vlomilca. Tačas pa je njegova žena telefonirala na policijo. Vlomilca sta se takoj zavedla nevarnosti, pa sta s silo odprla vrata in pobegnila na cesto. Hišnik pa za njima, a je moral zasledovanje opustiti, ker je eden od vlomilcev ustrelil nanj in bi ga skoro ubil. Ko pa je prišla policija, o vlomilcih ni bilo nobene sledi.

Do bitke med tihotapei in erozniki je prišlo na jugoslovansko-avstrijski meji nad Čakovcem. Ze pred nekoliko dnevi so finančne oblasti zvedele, da se bo skoraj vrnilo na jugoslovanska tla nekaj tihotapev, ki so odšli v Avstrijo ali na Madžarsko po saharin, igralne karte, vžigalnike in drugo tako robo. Zato so bile te dni patrole tudi nekoliko okrepljene z novimi močmi. Ko so se po opravljenem nakupu v inozemstvu ti tihotapei sedaj je pojavili zopet na meji, so zabeli erozniki in finančni stražniki streljali na nje. Tihotapei pa so vrnili milo za drago, nato pa se razbežali na vse strani in pustili nekaj utihotapljenega blaga na tem mestu. Tihotapev še niso našli. Vse kaže, da so bili za ta svoj posel že precej izveščani, deloma pa jim je šla na roko tudi okoliščina, da na avstrijski in madžarski strani ni obmejnih stražnikov kot pri nas.

Dva korajžna italijanska letalca

Ko je bila v Afriki končana abesinska vojna, se je zanimanje javnosti takoj obrnilo na drugo stran. Nekateri so se prenehali zanimati za Abesinijo že zaradi tega, ker se po njihovem mnenju ni pravilno končala ta vojna, ko so vedno »drukali« za Abesince, drugi pa so našli drugod ravno tako, če ne bolj zanimive dogodke, s katerimi so dan za dan tešili svojo radovednost in želje po nečem novem. Toda, pred nekaj dnevi, ko je bila Addis Abeba pozorišče atentata na abesinskega podkralja Grazianija, smo si kaj hitro spet poklicali v spomin tiste dni iz italijansko-abesinske vojne. Tako pač dela tisti, ki mu ni dano, da bi si te svetovne dogodke ogledal malo od bližje, na lastne oči. Prav mnogo podrobneje nismo iz abesinske vojne takrat slišali, kar pa smo, je bilo bogzna če ne malo drugačno kot v resnici. Najlažje se še vedno verjame onemu, ki je bil takrat sam na abesinskih, oziroma na že italijanskih tleh.

Le nekaj dni je od tega, ko je v Neaplu stopil na kopno italijanski kapitan Giorgio Cannonieri, ki je v času abesinske vojne letal nad vročimi afriškimi bojišči. To je — pravijo — mož, ki je z njim tesno povezan kos zgodovine italijansko-abesinske vojne. Kapitan pripoveduje:

»Ko je letelo moje ogledniško letalo in ono, ki ga je vodil pilot Ruffili, za bežečimi abesinskimi tolpmi 9. junija 1936, so abesinski streljani letali tako močno poškodovani, da sva se morala spustiti daleč v notranjosti Abesinije na sovražno tla. K sreči Abesinci niso zasledili, kje sva se spu-

Zdaj pa zdaj bi se lahko pojavili pred nama divji Abesinci, ki nama pač ne bi prizanesli.«

Poleg tega je Cannonieri ob svojem pristanku v Neaplu povedal tudi to, da je v omenjeni belgijski plantazi razobesil celo italijansko zastavo, kar bi se reklo, da je »v imenu italijanskega kralja zasedel ta kos zemlje«. Čez nekaj časa je ustanovil tudi neke vrste sodišče — sredi sovražnega ozemlja. Ker pa je moral vedno biti tudi pripravljen na to, da bodo abesinske čete udarile na to postojanko, je uredil tudi vse potrebno za obrambo. Vsi, ki so bivali tedaj na tem kraju, so dobili orožje, pomagale pa so celo ženske, da je šlo hitreje izpod rok. Ko so nekega dne res napadli to postojanko Abesinci, jih je ta mala peščica tujcev poglala v beg. Nekaj jih je tudi obležalo mrtvih. Razumljivo je, da se ta obramba ne bi bila tako dobro izkazala, če ne bi Cannonieri dobival stalno pomoči po zraku. Italijanska letala so namreč kmalu opazila kraj, kjer je vihrala italijanska zastava in so večkrat priletela tja, metala na tla orožje, celo strojnice so to pot letela z neba. Kmalu je bila na tem mestu tudi že radio-postaja. Tedaj so se izvršni izkazala padala, s pomočjo katerih so Italijani lahko odložili na tem kraju vse potrebno, ne da bi jim bilo treba tudi pristati.

Kapitan Cannonieri je vzdržal celih 6 mesecev čisto osamljen, dokler niso italijanske čete končno le prodrele do tega kraja. To je bilo 15. decembra 1936. Osvoboditelji pač niso bili malo presenečeni, ko so tam našli popolnoma organizirano italijansko kolonijo. Celo domačini — pravijo — so italijanske čete pozdravili z rimskim pozdravom. To je zgodba moža, ki je bil kolonizator Abesinije že prej, predno so jo zasedli Italijani.

Tako nekako pišejo časopisi, ki se Italijanom gotovo nočejo preveč zametiti.

Novo zgradbe za svetovno razstavo v Parizu

stila. Tako se je nama obema posrečilo, da sva se zarila globoko v goščavje, Ruffili je imel celo zlomljeno nogo. Dneve in dneve sva tavela po neznanem ozemlju, vedno v strahu pred sovražnikom in pred divjimi zvermi. Poleg tega pa je bila v Abesiniji tedaj deževna doba, ki je zelo otežkočala najino prodiranje. Končno sva se čez nekaj dni znašla na neki plantazi, na kateri je rastle kava in ki je bila last nekega Belgijca. Bila sva rešena. Kljub temu pa najin položaj ni bil ravno rožnat.

Pompeji 20. stoletja

Italijanska obmorska letovišča niso ravno med onimi, ki so med tujimi obiskovalci Italije najmanj znana. So to vsekakor zelo moderno urejena mesta, ki zadostijo včasih še tako razvajenemu tujcu. Med tem letovišči slovi precej San Remo. Kdor je kdaj videl te kraje tako mimogrede, si ne more predstavljati, da se tod nahajajo takšni kraji, ki so čisto podobni, skoro v vsakem oziru, mestecu Pompeji ob vzhodni italijanskega ognjenika Vezuva. Da, tukaj ob teh letoviških krajih je res nekaj čisto podobnega, nekaj čisto tako izumrlega, kakor nekdanje mesto Pompeji pod Vezuvom. To je mesto Bussana. Na prvi pogled se obiskovalcu teh krajev zdi, da ima pred seboj čisto navadno italijansko mesto, kakor jih je toliko vsepovsod po apeninskem polotoku.

Bilo je leta 1887., na pepelnico sredo, na vse zgodaj jutraj. Tedaj so prebivalci tega mesteca nenadoma občutili silen potres, ki je ne samo porušil mesta, da skoro ni ostal kamen na kamnu, pač pa je ob tej zgodbi izgubilo življenje nad 200 ljudi. V velikem strahu pred smrtjo so se ostali prebivalci razbežali in za vedno zapustili ta kraj. Sklenili so, da si postavijo svoje novo bivališče dobre pol ure od tod. Tu je nastala nova Bussana, ki leži nekako na sredi med potjo San Remo in Taggia.

Če prideš v bližino razdejane Bussane, se ti nudi zares žalostna slika. Sami zidovi stoje vse navzkriž brez streh, mesto oken zijajo samo velike luknje med zidovini, nikjer ne slišiš glasu. Žive duše ni tukaj, kakor da je mesto čisto izumrlo. Sredi teh hiš, ki so prav za prav le še razvaline, stojita dve cerkvi, ki sta v primeri z drugimi zgradbami še precej dobro ohranjeni; na eni od obeh stoji celo še križ na stolpu.

Mesto Bussana je bilo zgrajeno vse naokoli tik ob cerkvi po pobočju. Nikjer ni ostalo niti najmanjšega prostora za kaj drugega, kakor za zid. Vrtov ne opaziš nikjer. Ulice so od sile ozke, kajti prostora je malo. Na kratko rečeno, stara Bussana je iz samih stopnic. Prav ničesar ni ravnega. In vse to mesto je čisto zapuščenno, le ob robovih, kjer se malo spodaj že začenejo polja, stoji nekaj zasilnih zgradb, ki služijo za hleve, kakos pa kažejo nekatere zanimivosti, ki so odtisnjene celo na kamnih, razmetanih vse povsod, je nekoč stara Bussana bila prav priljubljeno shajališče zaljubljenec. To kažejo napisi in celo risbe, kakršnih ni treba iti iskati vedno tako daleč.

Ob vhodu v mesto stoji pri prvi hiši samotna palma, ki je edina živa priča dogodkov l. 1887. Priča, ki ni mogla slediti beguncem.

Teško je reči, kakšna bo usoda Bussane čez

J. Jurca: Beg čez Azijo

(Za tisk priredil Anton Podbevšek.)

Čez 100 korakov sem zapazil marširati rusko stotnijo. Zdaj se mi je šele posvetilo. Prej sem mislil, da so naši zapodili Ruse nazaj, a je bilo ravno narobe.

Zalosten sem se privlekel nazaj v hišo. Mlad praporščak je oprezno pomolil glavo v sobo: »Što svi ranjeni?« Ko smo mu pritrtili, je vstopil s par vojaki, preiskal vse kote in pobral orožje. Tudi mrtvece so znesli ven. Med njimi je bil en poročnik. Prišli smo prositi straže, naj vsaj lahko ranjene puste po kako hrano. Čudilo so se, ko so žuli njim podobno govorico in so radi ustregli naši prošnji.

Naši so nakopali na neki njivi krompirja in nam ga skuhal. Skrb, da imam želodec prestrežen, je ob krompirju hitro prešla.

Dva dni smo bili zastraženi, ne da bi vedeli, kaj bo z nami. Tretji dan so prišli civilisti z vozmi in naložili tiste, ki se sploh premakniti niso mogli. Drugi pa smo v spremstvu Judov počasi odšli v Przemyslany.

Dospeli smo v mesto, ko je ravno prihajal po cesti polk ruskih pešcev. Pred njim je ponosno jezdil debel polkovnik. Ko so nas zapazili, je vse zašumelo: »Vot Avstrijski!« Vsuli so se okrog nas sami mladi, debeli fantje, podobni drug drugemu, kot bi bili sinovi ene same matere. Cela ploha vprašanj se je nenadoma vsula na nas.

»Čto, vi ranjeni?« Gde pali v plen? Kdo ranil, naši ali vasi?« Jez sem jim odgovoril, da so nas njihovi vojaki tako razmesarili. »Ot, kak bedni! Počemu Vaš Franc Osip vojuiet z Rasiju? Mi jemu pokazjam! Mi pojdom do Vidna!« (Do Dunaja.) In z nekimi sočutjem do nas so odhitali za svojimi. Civilisti so nas prignali pred veliko poslopje blizu glavne ceste z napisom »Poljski Sokol. V

veži je ranjenec prevezoval naš sanitejec. Tudi več žensk je pomagalo.

Delo, ki ga je opravljal naš sanitejec, je nadzoroval ruski vojni zdravnik.

Naš sanitejec ni posebno lepo ravnal z ranjenici. Brez usmiljenja je trgjal z ran zasušene, s krvjo prepojene obveze. Ker se je z Judinjo dobro razumel, sem sklepal, da mora tudi on biti Jud.

Mene je rana na trebuhu skelela. Čutil sem, da je pod obvezo polno gnoja.

Rad bi se sam obvezal, a ni šlo. Šel sem v kuhinjo in prosil priletelo Poljakinjo, ki se ji je že na obrazu bralo, da je dobrega srca, za posodo mlačne vode, da odmočim rano. Komaj sem vtaknil roko v vodo, že je skočila Judinja k meni in mi vzela skledo z vodo, kričeč, kako si predrzmem brez zdravnikovega dovoljenja roko zmočiti! Mar sem pozabil, da sem ujetnik?

Prenočili smo kar v Sokolskem domu. Drugo jutro so prišli kmetje z vozmi in so nas naložili. Za strazo smo dobili oddelek konjenice.

Iz razvalin mesta se je še po malem kadilo. Prebivalstvo je po največ zbežalo. Le Judje se niso mogli odtrgati od svojih kupčij. Kot krti so lezli iz svojih brlogov in javkajoč: »Vaj, vaj, vaj!« hodili okrog pogorišč.

Tri dni in noči na vožnji do ruske meje. — V kijevski bolnišnici. — V kijevski trdnjavi. Leseni kmečki vozovi so civilili, kot bi nam peli žalostinko. Vožnja je bila mučna zaradi slabih poti. Večkrat smo običajni v blatu.

Včasih so morali kmetje zapoditi konje, da so vozovi visoko odsakovali. Krčevito smo se držali ograje in trepetali od bolečin. Konjem so dali le toliko počitka, da so jih nahranili. Živina je bila vprežena tri dni noč in dan.

Med vožnjo si je, kdor je imel denar, tu in tam kaj kupil. Zelo zabavno je bilo v neki vasi. Primalah jo je zamazan Žid z majhnimi hlebčki. »Koliko hočeš za hlebček?« ga je vprašal ruski vojak. »Eno krono!« je Jud odgovoril s strahom.

S poljsko-nemškega lova v Bialowiezi na Poljskem. Na levi general Göring s puško na rami, v sredini predsednik Poljske Moszicki. Kakor kaže slika, sta tu naletela na hude zverine...

sto let. Zdi se, da bo na tem kraju ostal še kup razvalin, kajti hiše že sedaj močno razpadajo. Porušeni bodo najbrže tudi nekateri močnejši oboki, ki sedaj drže na sebi debelejšje zidine. To so Pompeji 20. stoletja.

Tisoč stoletij stari možgani

Kdaj se je pojavil prvi človek na zemlji, še vedno ni mogoče povedati v številkah in najbrž še dolgo časa tudi ne bo. Vemo samo, da je bilo to pred mnogimi tisočletji, saj si drugače ne moremo razlagati nekaterih izkopavin, ki nam iz one dobe morejo edino o čem pričati, saj pisanih poročil nimamo, da bi nam povedal kaj več. Odkritju neandertalskega, krapinskega in človeka iz davnine drugod se je v zadnjem času pridružila zanimiva najdba na Češkoslovaškem. Pri Popradu so namreč našli popolnoma ohranjene človeške možgane, o katerih pravijo učenjaki, da so stare najmanj 100.000 let. To odkritje razlagajo na ta način, da je neka kemijska snov pred 1000 stoletji povzročila smrt prazgodovinskega človeka in povzročila, da so njegovi možgani okameneli. Če ne bi bili okameneli, bi se prav gotovo ne mogli ohraniti do današnjih časov. Kakšna bo morala biti ta snov, ki je umorila človeka in okamenila njegove možgane, da so se ohranili tako dolgo dobo, seveda še ni znano. Ugotoviti bo to na vsak način težko, ker se je v tej svojevrstni okamenitvi od prvih časov pa do danes izvršila cela vrsta kemijskih procesov, ki so morda za vedno zbrisali za seboj pravi vzrok okamenitve. Kljub temu, da do sedaj še ni ničesar drugega, kakor gola trditve, da so ti možgani stari 100.000 let, vendar pripisujejo učenjaki tej najdbi veliko znanstveno vrednost.

V Južni Ameriki ne zmanjka diamantov

V Južni Afriki so odkrili nova diamantna polja. Delnice trustov, ki imajo v posesti te dragocene poljane, so poskočile in dobile skoro trikratno vrednost. Ker pa se boje, da ne bi padla cena diamantov, se črpa bogastvo teh polj le v zelo neznamiti meri. Tudi na teh diamantnih najdiščih, kakor na vseh drugih v Južni Afriki, so ugotovili, da ta najdržaja kovina ni več na prvotnem mestu. Največ diamantov so našli kot naplavinno neke južnoafriške reke. Kamni so izredno veliki. Ker so bila stara diamantna ležišča že skoro docela izčrpana, je pretla nevarnost, da bo ob zaslužek tudi veliko število delavcev, ki so bili zaposleni pri kopanju. Kar celih 10.000 delavcev je bilo v strahu, da si bodo morali poiskati kruha kje drugod. Preračunali pa so že tudi, da bi sedaj lahko dobilo posla na novih najdiščih 20.000 ljudi. Zanimivo je pri tem tudi, da je ravno v zadnjem času prispelo v Južno Afriko večje število pustolovcev, prav za prav lovcev na diamante in sicer iz Južne Amerike. Zdi se celo, da so le ti tudi odkrili nova diamantna nahajališča na južnoafriških tleh.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Cetrtek, 25. februarja: 12.00 Godba na pihala (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Čas spored, obvestila — 13.15 Vse mogoče, kar kdo hoče (plošče po željah) — 14.00 Vreme, borza — 18.00 Lahka glasba (radijski orkester) — 18.40 Slovenščina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nacionalna ura: Sokolsko predavanje — 19.50 Zabavni kotiček — 20.00 Nove slovenske instrumentalne skladbe. Izvaja radijski orkester: sodelujejo gđ. Polka Zupanova, Melita Gnjazda in g. Karlo Rupel — 21.15 Podkornice in uspanke (plošče) — 22.00 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Po domače (Igra kmečki trio).

Drugi programi

Cetrtek, 25. februarja — Belgrad, Zagreb: 20.00 Godba kraljeve garde — Dunaj: 19.35 Slagerji — 20.15 Igra — Trst-Milan: 17.15 Vokalni koncert — 20.40 Igra — Bela dama — Rim-Bari: 21.00 Opera — Arlečanka — Praga: 19.25 Lahka glasba — 20.20 Salonski orkester — 21.00 Orkestralni koncert — Varsova: 19.45 Opereta — Ena noč v Apeninih — 21.00 Poljski skladatelj — Bratislava-Köln: 20.10 Mozartova komična opera — Cosi fan tutti — Berlin-Hamburg: 20.10 Plesna glasba — Königsberg: 20.10 Paradna koronice — Frankfurt: 20.10 Weismannove in Zöllnerjeve skladbe — Moskva: 19.35 Puccinijeva opera — Madame Butterfly — Strassbourg: 21.00 Bachov simfonični koncert — Bukarest: 20.15 Filharmonični orkester.

Balončke so streljali vojaški izvidniški oddelki na smuških tekmah v Chamonixu. Slika kaže francoskega vojaka-smučarja, ki jih nese na mesta.

»Daj sem!« Vzel mu je vse hlebčke, jih razdelil med nas ranjence in vele pognati.

Tretji dan smo privozili do ruske meje. Tam sta stala dva stebra: eden z avstrijskimi in drugi z ruskimi barvami.

Pozno ponoči smo se pripeljali v neko rusko vas, kjer je bila postaja. Tu so nam dali jesti, potem pa so nas naložili v vagon. Vlak je imel znamenje Rdečega križa, zato so ruski civilisti takoj vedeli, da se vozijo ranjenici: ruski in avstrijski.

Na vsaki postaji so nas prišli obsipat z darovi. Prinašali so nam belega kruha, mleka, raznih slaščic, čokolade, cigaret itd. Dva dni smo se vozili in smo imeli cele kupe belega kruha. Seveda so nas moški nadlegovali na vsaki postaji: »Kje so vas ujeli? Kje ste ranjeni? Ali ste oženjeni?« Tudi te Nemece so spraševali, ali jih morda ni tukaj. Ženske so stale bolj proč in se potihno pogovarjale. »Poglej, saj so ravno taki ljudje kot mi, pa še po rusko govorijo!« Saj so Avstrijci naš slavljanjski narod! je ženske ponosno poudčil moder možakar.

Najedel sem se pošteno in tudi malo naspal. Ko bi se ran ne bilo, bi bil popolnoma zadovoljen.

Tema je ležala nad mestom Kijevom, ko se je vlak ustavil na postaji. Tu so odbrali lahko ranjene od nas težko ranjenih, ki so nas znosili na tramvaj in v nalašč pripravljene vozove.

S tramvajem sem se pripeljal v bolnišnico. Ležali smo sprva pomešano med ruskimi ranjenici. Tudi hrano smo imeli vsi eno in isto. Še celo darila so civilisti delili med vse enako. Pozneje so nam ujetnikom določili poseben oddelek. Čudil sem se, da so opravljali zdravniško službo zgolj ženske. Le pogledati nas je prišel vsak dan neki zdravnik, kakor so imenovali zdravnika. Sestrice, kakor so jih Rusi klicali, so bile menda, razen nekaj nun, žene in hčere visokih uradnikov.

Skoraj mesec dni sem ležal v bolnišnici. Rana na trebuhu se je hudo gnojila. Na dva dni sem dobival svežo obvezo. Nekega dne, ko sem bil na

viziti, mi je sestra zalila zavajajočo rano na trebuhu s premočnim jodom.

V sobi je bila tudi voditeljica bolnišnice. Rusko še nisem znal, zato sem »sestrice« po slovensko prosil, naj me prevežeta in namažeta s kakim mazilom, da bodo bolečine prenehale. Peklo me je tako silno, kot bi loncek kropla vihl skozi rano v trehuh. Začuden sta me gledali. Videl sem, da me ne razumeta. Spomnil sem se, da znajo izobraženi Rusi tudi nemško. Zato sem ju nagovoril nemško. Debelo sta me pogledali z dostavkom: »Vot posmotri Germanski!« Videl sem, da se ne zmenita več zame, ter sem se po postelji zvjul od bolečin skoraj no večera.

Zjutraj je prišel zdravnik v spremstvu sestrice v našo sobo. Po vrsti so šli od postelje do postelje. Ko so prišli do mene, je rekla voditeljica: »Etot, to že zgorovik! Popolnoma pa mi je strážja prinesel mojo obleko z naročilom, naj se napravim, ker sem že zdrav in moram iz bolnišnice. Uvidel sem, da me je sovraštvo Rusinje do Nemcev vrglo iz bolnišnice.

Drugi dan je po končani viziti prišel oni Rus, ki mi je prejšnji dan pomagal obleči se. Prijel me je pod pazduho in sva šla počasi v trdnjavo. Med potjo sem se tako zasmilil neki stari ženi, da je skoraj jokala. Ponudila mi je 10 kopejk, ki sem jih odklonil. Ker pa je šla za menoj in mi jih silila v roko, je nisem hotel žaliti in sem jih vzel. Ni bilo veliko 10 kopejk. Meni so pa veliko odlegle, ker sem dobil zanje velik kos belega kruha in kos klobase.

Ko sva prišla na trdnjavsko dvorišče, je bilo tam vse polno naših vojakov. Ravno so jih zbirali, da jih odpravijo cel transport naprej v Sibirijo. Med njimi se je sprehal star ruski zdravnik. Takoj je opazil, da z menoj ni vse v redu. Vprašal me je, če sem ranjen. Ko sem mu potrdil, me je ukazal odvesti do hišice, kjer je imel sobo za preglede bolnikov. Najprej mi je obvezal rano na trebuhu.